

Forrás: <https://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2025/03/forrai-zsuzsanna-a-diakok-elozetes-tudasa-a-masodik-vilaghaborurol-egy-gimnaziumi-7-osztalyban-15-04-11/>

Forrai Zsuzsanna

A diákok előzetes tudása a második világháborúról egy gimnáziumi 7. osztályban

A kutatás körülményei

A kutatásomat az utolsó egyetemi félévemben, az összefüggő gyakorlatom során végeztem a Hatvani Bajza József Gimnáziumban. Ez az intézmény egy hatosztályos gimnázium, amely a Sulinavigátor weboldal listáján a 151. helyen áll. Maga a rangsor a 10. osztályban elvégzett kompetenciamérések és a két évvel későbbi érettségi eredmények összevetésével, ill. 6 és 8 évfolyamos iskolák esetén a 6. ill. 8. osztályban írt kompetenciatesztek a 8. ill. 10. osztályban elért eredmények összevetésével dolgozik.¹ Ebben az intézményben a 29 fős hetedikes osztálynak tanítottam történelmet. Mivel ők már egy válogatott csoport, egy viszonylag magasabb követelményeket feljűk támasztó iskolában, ismereteiket és képességeiket tekintve is előnyben vannak. A felmérésem pedig a második világháború tanításának megkezdése előtt készűlt.

A kutatói kérdéseim

Több kutatói kérdés is megfogalmazódott bennem a diákjaimmal való közös munka során. Az első ezek közül a tudásuk eredetére vonatkozik. Érdekel, milyen jellegű forrásokból származik, illetve, hogy meg tudják-e nevezni ezeket pontosan.

A második kérdés, hogy milyen minőségűek az előzetesen, bármilyen forrásból megszerzett információik. Ezzel kideríteni, hogy a tananyag megértéséhez mélyebb tudást, vagy csak információsziánkokat sikerűlt-e elsajátítaniuk. Vagyis azt, hogy olyan alapvető tudást tudtak-e összeszedni, mint hogy mi a nevűk a harcoló feleknek, és hogy mit jelenthet a holokauszt, vagy csak éppen valami érdekes, esetleg vicces tényt valamelyik diktátorról.

A harmadik kutatói kérdésem pedig az, hogy a hetedik évfolyamosok körében mennyire igaz a sztereotípia, miszerint a fiúk jobban érdeklődnek a háborúk iránt, így aktívabbak az órán, sokkal több részletet képesek befogadni, valamint egy teszten is jobban teljesítenek.

A hipotéziseim

Az első kérdésre, miszerint honnan származnak az előzetes információik, a legkönnyebb válaszolnom. Feltételezésem szerint a leggyakrabban megnevezett forrástípusok között filmek és videojátékok, YouTube, esetleg TikTok videók fognak szerepelni. Viszont azt is gondolom, hogy a könyvek egyáltalán nem kapnak helyet a listán. Ezt a feltételezést azon

Forrai Zsuzsanna: A diákok előzetes tudása a második világháborúról egy gimnáziumi 7. osztályban

tapasztalataimra alapozom, miszerint az ő generációjuk már nem könyveket olvas, hanem inkább cikkeket, vagy még inkább megnéz egy rövid videót.

A második kérdéshez, amely az információ minőségére irányul, várakozásaim szerint vegyes válaszok fognak érkezni. Úgy gondolom, leginkább az apró, viccesebb jellegű információkat fogják tudni, valamint a hadmozdulatokkal kapcsolatos pontos adatokat.

Az utolsó kérdés tekintetében felemás válaszra számítok. Véleményem szerint az előzetes tudás eredményei a fiúk esetében jobbak lesznek. Valószínűleg a lányok esetében több olyan kérdés lesz, amire nem válaszolnak, míg ez kisebb arányban előfordulhat a fiúk esetében is. A végső tudásfelmérés esetében viszont kiegyenlített eredményeket várok.

Az adatgyűjtés módszertani háttere

A kérdőívek 16 kérdésből állnak, ezek a következők:

1. táblázat: A témakör tanítását megelőző kérdőív tartalma

Sorszám	Kérdések és válaszlehetőségek
1.	Mettől meddig tartott a második világháború? a) 1939–1943 b) 1939–1945 c) 1939–1950 d) 1939–1940
2.	Hogy hívták a két katonai tömböt? a) antant és központi hatalmak b) demokraták és szélsőségesek c) kapitalisták és szocialisták d) szövetségesek és tengelyhatalmak
3.	Milyen eseménnyel indult a második világháború? a) Németország megtámadta Lengyelországot b) Franciaország megtámadta Németországot c) Szovjetunió megtámadta Németországot d) Nagy-Britannia megtámadta a Szovjetuniót
4.	Milyen országok álltak a győztes oldalon? a) Amerikai Egyesült Államok b) Nagy-Britannia c) Japán d) Olaszország e) Németország f) Franciaország g) Szovjetunió h) Spanyolország

Forrai Zsuzsanna: A diákok előzetes tudása a második világháborúról egy gimnáziumi 7. osztályban

5.	<p>Magyarország melyik oldalon állt a második világháborúban?</p> <ul style="list-style-type: none"> a) a győztesek oldalán b) a vesztesek oldalán c) semleges volt
6.	<p>Írd azonos sorba az összetartozó elemek betűjelét!</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Overlord-hadművelet; b) Margaréta-hadművelet; c) D-nap (D-day); d) Magyarország megszállása; e) a Szovjetunió lerohanása; f) Oroszlánfóka-hadművelet; g) normandiai partraszállás; h) Anglia bombázása; i) Barbarossa-hadművelet.
7.	<p>Írd le az alábbi személyek mellé a hozzájuk tartozó elemek betűjelét!</p> <p>Erwin Rommel: Dwight D. Eisenhower: Bernard Montgomery: Winston Churchill: Franklin D. Roosevel:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) más néven „sivatagi róka”; b) az USA elnöke a második világháború alatt; c) Nagy-Britannia egyik katonai vezetője; d) az USA egyik katonai vezetője; e) beceneve Monty; f) részt vett a normandiai partraszállás megtervezésében g) Nagy-Britannia miniszterelnöke az angliai csata alatt; h) Afrikában a németek ellen jelentős győzelmet aratott; i) Németország egyik katonai vezetője.
8.	<p>Mit jelenthet a következő: fordulat a háború menetében?</p> <ul style="list-style-type: none"> a) A háborút kezdeményező fél megadta magát. b) A háborút kezdeményező félnek nem sikerült megszállnia Nagy-Britanniát. c) Ettől kezdve a korábban nagyobb sikereket elérő fél hátrálni kényszerült. d) Egy új „szuperfegyver” kifejlesztését és bevetését jelentette.

Forrai Zsuzsanna: A diákok előzetes tudása a második világháborúról egy gimnáziumi 7. osztályban

9.	<p>Milyen tipikus fegyverek voltak a második világháború alatt? Több válasz lehetséges.</p> <p>a) atombomba b) hidrogénbomba c) páncélosok d) repülők e) léghajók</p>
10.	<p>Az alábbi helyszínekhez fontos csaták köthetők. Írd a csata betűjelét a megfelelő helyre!</p> <p>El-Alamein: Kurszk: Pearl Harbor: Midway-szigetek: Sztálingrád: Berlin: Leningrád: Hirosima:</p> <p>a) közel 900 napig ostromolták a várost; b) az eddigi legnagyobb páncéloscsata; c) a japánok veresége; d) a város bukása után lett vége a háborúnak; e) Japán itt támadta az Amerikai Egyesült Államokat; f) az itt elért győzelem jelentette a fordulatot Afrikában; g) a háború fordulata a keleti fronton; h) itt vetették be először éles helyzetben az atombombát</p>
11.	<p>Az alábbiak közül mik igazak a holokausztra? Több válasz lehetséges.</p> <p>a) Körülbelül 3 millió áldozatot követelt. b) Ez a zsidók kiirtására tett törekvés. c) Ez egy több lépcsőben végrehajtott folyamat. d) Része volt a zsidók Izraelbe költöztetése is. e) Az emberek többsége próbálta védeni a zsidó lakosságot. f) Nem csak Németországot érintette.</p>
12.	<p>Írj le maximum 5 szót (lehet kevesebb is), ami szerinted a legjobban jellemzi a második világháborút!</p>
13.	<p>Egytől tízig tartó skálán mennyire várod a második világháborúról szóló óráinkat? Karikázd be! (1 – a lehető legkevésbé; 10 – nagyon)</p> <p style="text-align: center;">1 2 3 4 5 6 7 8 9 10</p>
14.	<p>Honnan vannak ismereteid a háborúval kapcsolatban? Többet is jelölhetsz.</p> <p>a) könyvek b) internet c) játékok d) családtagok e) filmek f) egyéb: _____</p>

Forrai Zsuzsanna: A diákok előzetes tudása a második világháborúról egy gimnáziumi 7. osztályban

15.	Nevezd meg konkrétan a filmeket, játékokat, könyveket (bármit), ahonnan az információid származnak!
16.	Tudsz-e még bármilyen dolgot, érdekességet a háborúval kapcsolatban, amire nem kérdeztem rá? Ha igen, kérlek, írd le!

Ebből az első 11 kérdés (1-11) tényszerű,² mivel a második világháborúval kapcsolatos ismereteikre vonatkozott. Az első kérdés a háború intervallumára, a második a két katonai tömb beazonosítására, a harmadik a háborút elindító eseményre kérdezett rá. A negyedik a győztes hatalmak megjelölését tartalmazza, az ötödiket – Magyarország szövetségi rendszerhez tartozását –, bár nem szerepelt a tanított témakörben, de az érintettség miatt tettem fel. A hatodik kérdés a hadműveletekre, hadi mozdulatokra kérdez rá, a hetedik pedig a híres katonai és politikai vezetőkre, a háború fordulatára, a kilencedik a tipikusan ehhez a konfliktushoz kapcsolható fegyverekre, a tizedik pedig híres csatákra, míg a tizenegyedik a holokausztra és annak lényegére, céljára. Ezeket a második világháború tematikáját feldolgozó filmekből tudhatják, ezért mertem feltenni ezeket a kérdéseket.

A kérdőív utolsó 5 eleme szemléleti és viselkedési kérdésekből³ áll, amelyek inkább a személyes témákra⁴ kérdeznek, például a kötődésükre, a véleményükre és az asszociációikra vonatkoztak. A tizenkettedik kérdés legfeljebb 5 szóra kérdez rá, amely eszükbe jut a második világháborúval kapcsolatban. Ennek célja képet kapni arról, ők előzetesen hogyan látják az eseményeket. A tizenharmadik kérdésem arra vonatkozott, hogy az egytől tízig terjedő skálán mennyire várják a témakörrel szülő óráikat. A tizennegyedik és tizenötödik kérdés az információik forrásának típusára és azok konkrét megnevezésére kérdezett rá.

Emellett ügyeltem arra is, hogy kerüljem a sugalmazó válaszokat, hiszen szerettem volna elkerülni, hogy azzal befolyásoljam a gondolkodásukat.⁵ Ezen kívül igyekeztem kerülni a „duplacsövű” kérdéseket, vagyis azokat, amelyek igazából több kérdésből állnak,⁶ mivel azt is fontosnak tartom, hogy a kitöltők hajlandóságot mutassanak kitölteni a kérdőívet.⁷ Törekedtem arra, hogy a lehető legrövidebben⁸ és egyszerű nyelvezettel fogalmazzam meg a kérdéseket, így nem is magáztam őket.

Emellett a tanulók válaszai egységesek és könnyebben feldolgozhatók⁹, ezáltal az összehasonlításuk is sokkal egyszerűbb. Illetve az is fontos szempont, hogy néhány diákom írásképe közelít az olvashatatlan felé, így ezt a problémát is kiküszöböltem.

Ismeretekre vonatkozó kérdésekre (1-11) érkezett válaszok

Az eredmények ismertetése során több kritériumot is figyelembe vettem. Az első a kihagyott kérdések száma.¹⁰ Ezeket azokat a kérdéseket értem, amelyek a tanulók tudására irányulnak és ahova egyáltalán nem érkezett válasz. A második a teljesen helyes válaszok száma. Ezeket viszont azokat a megoldásokat értem, amelyek a több elemet tartalmazó, összetett válasz esetén is helyesek, és tartalmazzák az összes helyes elemet is. Ezek alapján a teljesen helytelen válaszok számát is vizsgálom. Ezeket pedig azokat a válaszokat értem, amelyeknek több elem esetén minden egyes eleme helytelen.

Forrai Zsuzsanna: A diákok előzetes tudása a második világháborúról egy gimnáziumi 7. osztályban

Az egyértelműség érdekében ezeket táblázatban összegeztem:

2. táblázat: Az előzetes kérdőív ismeretekre irányuló kérdéseire érdekelt válaszok összesítése

Sorszám	Teljesen helyes válasz	Teljesen helytelen válasz	Kihagyott válasz
1.	23	5	1
2.	13	13	3
3.	26	1	2
4.	3	1	0
5.	23	4	2
6.	2	6	5
7.	1	0	3
8.	15	10	3
9.	10	0	0
10.	4	5	3
11.	0	3	3

Az első, a háború intervallumára vonatkozó kérdést 23 fő tudta helyesen megválaszolni. 5 fő volt, aki helytelen választ adott, és 1 fő hagyta ki a kérdést. A helyes válaszok nagy száma véleményem szerint a korábbi történelemtanulmányaink következménye, hiszen a két világháború közötti történelem tárgyalása során szót ejtettünk többek között a Molotov–Ribbentrop-paktumról is. A második kérdésre, mely a katonai tömbök neveire kérdez rá, már jóval kevesebb, csupán 13 jó válasz érkezett. Érdekes, de éppen ugyanennyi helytelen válasz is született, valamint 3 fő kihagyta a kérdés megválaszolását. A harmadik kérdés, amely a háborút indító eseményre, Lengyelország németek általi lerohanására kérdez rá, 26 fő tudott helyes választ adni, 1 fő helytelenül, 2 pedig egyáltalán nem válaszolt. A negyedik, több elemmel rendelkező kérdésre, amelyben a győztes hatalmak (Franciaország, Amerikai Egyesült Államok, Nagy-Britannia és Szovjetunió) betűjeleit kellett bekarikázni, már csak 3 fő tudott helyes választ adni, teljesen helytelen választ viszont csak 1 tanuló adott. Jelentős ténynek gondolom, hogy az előbbi esetben mindannyian fiúk, az utóbbiban viszont lányok. Az ötödik kérdés, amely arra kérdez rá, hogy Magyarország melyik oldalon állt, szintén a többség, 23 fő tudott jó választ adni. 4 fő teljesen helytelen választ adott, 2 fő pedig kihagyta a kérdést. Az utóbbi két esetben mind a 6 tanuló lány volt. A hadműveleteket és a hozzájuk kapcsolódó elemeket összepárosító feladatnál 2 teljesen helyes válasz született, 6 teljesen helytelen, vagyis egyetlen párosítást sem sikerült helyesen eltalálniuk. 5 tanuló pedig teljesen kihagyta ezt a feladatot. Mindkét helyes választ fiúk adták, viszont a rossz válaszok között itt vegyesen szerepeltek a fiúk és a lányok. Meglepő volt, de 2 tanuló teljesen más logikával párosította össze az elemeket, ők a hadműveletek neveit írták egy sorba. A hetedik kérdésnél, ahol a politikai-katonai vezetők neveihez kellett párosítani a megfelelő elemeket, egyetlen helyes válasz született, senki sem adott teljesen helytelen választ, viszont 3 diák kihagyta a kérdést. Az egyedüli helyes választ adó tanuló fiú, és a 3 személy, aki meg sem próbálta megoldani, mind lányok voltak. A fordulat jelentésére rákérdező feladatnál 15 fő jelölte a helyes választ, 10 fő

Forrai Zsuzsanna: A diákok előzetes tudása a második világháborúról egy gimnáziumi 7. osztályban

karikázott valami mást és 3 ember kihagyta a feladatot. A helytelen válaszok körében fiúkat és lányokat vegyesen találunk. A tipikus második világháborús fegyverekre vonatkozó kérdésnél 10 helyes válasz érkezett, és nem volt teljesen helytelen válasz és olyan diák sem volt, aki kihagyta volna a kérdést. Feltűnően sok, 13 tanuló karikázta be a hidrogénbomba betűjelét is. A 8 helyszínt (El-Alamein, Kurszk, Pearl Harbor, Midway-szigetek, Sztálingrád, Berlin, Hiroshima és Leningrád) és eseményt párosító feladatnál 4 teljesen helyes válasz érkezett, mindegyik megoldás fiúktól származott. Emellett 5 teljesen helytelen válasz is érkezett, ezek közül egy fiútól, aki a betűjelek alapján alfabetikus sorrendben írta be az elemeket. A holokausztot érintő kérdés esetében nem érkezett teljesen helyes válasz, viszont 3 tanuló teljesen helytelen választ adott, 3 fő pedig teljesen kihagyta a kérdést. Nekik valószínűleg semmilyen előzetes képük nem volt a holokausztról.

A teljes összkép érdekében kiszámítottam és nemek szerint is lebontottam a teljesen helyes és teljesen helytelen válaszok, valamint a kihagyott kérdések számának átlagát. Ezeket a helyes válaszokat értelemszerűen a tudásukat mérő (első 11) kérdésre adott válaszok alapján vettem számításba. Ezeket szintén táblázatban összesítettem.

3. táblázat: Az egy főre jutó helyes és helytelen válasz, valamint a kihagyott kérdések nemek szerinti bontásban (előzetes kérdőív)

	1 főre jutó teljesen helyes válaszok száma	1 főre jutó teljesen helytelen válaszok száma	1 főre jutó kihagyott kérdések száma
<i>Fiúk</i>	4,92	1	0,33
<i>Lányok</i>	2,82	2,12	1,29

Az 1 főre jutó teljesen helyes válaszok száma a fiúk esetében 4,92; míg a lányok esetében ugyanez a mutató 2,82. Az 1 főre jutó teljesen hibás válaszok száma is hasonlóan tér el. A fiúk esetében ez az átlag kereken 1, a lányok esetében több mint kétszer ennyi, 2,12. Ugyanez a helyzet a kihagyott kérdések átlagával is. Ebben az esetben a fiúknál az egy főre eső kihagyott kérdések száma 0,33; ugyanez a lányok esetében 1,29. Ez azt jelenti, hogy a lányok átlagosan közel négyszer annyi kérdést hagytak ki, mint a fiúk. Előfordulhat, hogy ennek oka az, hogy tartanak attól, hogy rossz választ adnak, vagy nem volt előzetes tudásuk, így egyáltalán nem volt rálátásuk a témára. Összességében ezeket feltűnően nagy különbségnek tartom, és annak tudom be, hogy a lányok kevésbé ismerik a második világháborút, és valószínűleg nem is érdekelte őket ezelőtt.

A nemi megoszlásra vonatkozó feltételezésem első részét tudom csak vizsgálni az előzetes tudásfelméréssel. Eszerint az előzetes kérdőív esetében a lányok több kérdést hagynak ki, a fiúk pedig magasabb arányban adnak helyes választ. A három vizsgált mutató (az egy főre jutó teljesen helyes, teljesen helytelen és kihagyott kérdések száma) alapján megállapítható, hogy mindegyik esetben a lányok jelentős hátrányban vannak a fiúkhöz képest, ez pedig teljes mértékben igazolja a feltételezésem első felét. Azonban a fiúknál megfigyelt egy főre jutó teljesen helyes válaszok száma is alacsonyabb lett, mint amire én előzetesen számítottam.

Az attitűdök és információforrások kérdéseire (12-16) adott válaszok elemzése

Az első személyes kérdések esetében nem készítettem összesítő táblázatot, hiszen ezek nem számszerűsíthető válaszok. Az első ide tartozó kérdés esetében, amely a legfeljebb 5 szóra kérdez rá, többeknél szerepelt a *halál*, *vér* vagy *véres*, a *bomba* vagy *bombázás* kifejezések. Emellett gyakoriak voltak a negatív melléknevek, úgy, mint *szomorú*, *hátborzongató*, *durva*, *kemény* vagy épp *könyörtelen*. És többen írtak pozitív jelzőket is, például *innovációval teli*, *izgi*, *modern*. Emellett voltak, akik a szavakat nem felsorolásként írták, hanem szinte mondatot formáltak belőle, ilyen volt a „*Magyarország veresége és szétesése*” és a „*felesleges pusztítás és emberölés*”.

A tizenharmadik kérdésre, miszerint mennyire várják a témakörrel szóló órákat, a válaszok nagy szórást mutattak. A tanulók közül hárman karikázták az egyes számot, egy fiú és két lány. Az egyikük hozzáfűzte, hogy „*nem szeret és nem is tud történelmet tanulni*”. Emellett a kreatitásukról tesz tanúbizonyságot, hogy többen a skálán nem szereplő számokkal fejezték ki, mennyire várják a témát, ilyen volt a „10-11”, a „11” és az „1000”.

A tudásuk forrásainak típusai és azok megnevezése esetén érkeztek a számomra leginkább meglepő válaszok. Ezeket szintén táblázatba rendeztem.

4. táblázat: A 29 diák által megnevezett források gyakorisága a válaszadók között

	filmek	játékok	könyvek	internet	családtagok	egyéb
Előfordulás	16	9	8	11	19	6

A leggyakrabban jelölt válaszok az internet, a filmek, a játékok és meglepetésemre, a könyvek voltak. Többen jelölték a családtagokat is, viszont 1 személy írta az atlaszt, szintén 1 tanuló a tanárokat, 1 diák pedig a TikTok-ot, 5 fő írta, hogy barátok vagy osztálytársak. 3 fő nevezte meg ugyanazt az osztálytársat, ebből a háromból egy diák pedig több osztálytársat is megnevezett. A filmek között szerepelt a *Becstelen Brigantyk*, a holokausztot taglaló filmek (*Anne Frank naplója*, *Csíkos pizsamás fiú*, *Az élet szép*), a *Pearl Harbor*, a *Ryan közlegény megmentése*, az *Oppenheimer*, a *Kódjátzsma*, valamint sorozatok, például a *Hogyan váljunk zsarnokká*. Játékok közül a *War Thunder*, a *Call of Duty*, a *World of Tanks* szerepeltek. A legváratlanabb válasz azonban a *Budapesti Sziklakórház* volt.

Azzal kapcsolatban, hogy honnan származnak az információik, a hipotéziseim felét igazolták, míg másik felére erősen rácaféltak. Alátámasztották azt a feltételezésemet, hogy játékokból és az internetről, esetleg YouTube-ról tájékozódtak. A filmek mint információforrások is gyakran megjelentek. Azonban az meglepett, hogy a TikTok közösségi oldalát egy diák írta csak, hiszen én erre sokkal nagyobb arányra számítottam. A következő meglepetést az okozta, hogy a hipotézisemmel ellentétben viszonylag sok, 8 diák írta, hogy könyvekből is tájékozódott.

Emellett váratlan volt, hogy a családtagok, mint források a filmeket, a játékokat és az internetet is maga mögé utasította. Ez az eredmény ellentétesnek tűnik Jancsák Csaba kutatásának eredményével – bár a merítési bázisok eltérő nagyságrendűek –, aki a *Történelmi emlékezet*

Forrai Zsuzsanna: A diákok előzetes tudása a második világháborúról egy gimnáziumi 7. osztályban

és a család című írásában kifejtette, hogy a nagyszülők és szülők történelmi elbeszélései ritkulnak¹¹. Ennek Jancsák több okát is kiemelte. Egyrészt azért lehet ez így, mert az új családmodell miatt a nagyszülők már nem élnek a család többi tagjával, a kitolódott gyermekvállalás miatt pedig a tizenévesek már csak ritkán találkozhatnak a nagyszüleikkel. Emellett szól még a hétköznapi és szakmai diskurzus hiányáról bizonyos eseményekkel kapcsolatban, illetve megállapítja, hogy adott eseménytől is távolodunk időben, így lehetséges, hogy már a szülők sem hallották a történeteket. Mindezek ellenére a legérdekesebbnek azt találtam, hogy az osztálytársak vagy barátok és az atlasz is szerepelt a források között.

Az utolsó kérdésre, amelyben arra kérdeztem rá, hogy tudnak-e bármilyen egyéb érdekességet a témakörrel kapcsolatban, amire nem kérdeztem rá, egészen váratlan válaszok érkeztek. Említésre került az, hogy arányokat tekintve Lengyelország szenvedte a legnagyobb emberveszteséget; több diák is megjegyezte, hogy Hitler édesanyját egy zsidó orvos kezelte, így az orvost a holokauszt folyamata kevésbé érintette. Az egyik tanuló egy egész listát írt a kérdés megválaszolásaként, amelyben szerepelt, hogy Hitlernek egy heréje volt, a horogkereszt eredetileg a béke jele volt, a náci köszönés a karlendítés, valamint, hogy Hitler azért formálta a mára ikonikussá vált alakúvá a bajuszát, mert ettől férfiasabbnak tűnt. Több diák ide inkább a kérdéseit írta le. Ezek a háború végére és a vesztesek sorsára, az előzményekre, a magyar tudósok és a kódfejtés szerepére, a frontról hazatérő katonák érzelmi stabilitására, az országok háború utáni gazdasági helyzetére, illetve a harckocsik és repülőik fajtáira irányultak. A válaszaik alapján látható, hogy a csoport tagjai közül többen is rendkívül érdeklődők és tájékozottak a második világháborúval kapcsolatban, viszont az is világosan kiténik, hogy nem mindig közvetlenül az eseményekkel van összefüggésben a már rendelkezésükre álló adattömeg, sokkal inkább az érdekes, már-már pletykaszintű információmorzsákat jegyezték meg. A kérdező diákok közül a fegyverekkel kapcsolatos érdeklődésre számítottam, viszont az, hogy valaki a háború emberibb oldalára kíváncsi (lásd mentális állapot), egészen váratlan volt számomra.

A feltételezésem, miszerint inkább humorosabb vagy hadmozdulatokkal kapcsolatos információk fogják őket érdekelni, szintén csak részben került igazolásra. A válaszaikból úgy láttam, tényleg érdeklődnek a jelentéktelenebbnek tűnő, ám viccesebb információk iránt, viszont a hadműveletekre, katonai vezetőkre és csatákra irányuló kérdésekre érkezett a legkevesebb helyes válasz. Erről azonban nehezen eldönthető, hogy érdeklődnek ez iránt, csak nehéz a téma, vagy egyáltalán nem is érdekli őket. Ezzel ellentétben a fegyverek voltak azok, amelyeket pontosabban ismertek, erre 10 helyes válasz érkezett, illetve kérdést is kaptam ezzel kapcsolatban.

Összegzés

Elmondható tehát, hogy a kutatásban részt vevő diákoknak volt előzetes tudása a második világháború témakörében, azonban ez inkább az érdekes információkra, valamint a csatákra és hadi eseményekre terjed ki. Az is kiderült, hogy a fiúk szignifikánsan több információval rendelkeznek a témában, mint a lányok. Az információik forrása pedig döntő többségben a családtagjaik, a filmek és az internet. A diákok ismereteire vonatkozó kérdések mellett az attitűdjük esetében is megjelent a nemek szerinti elkülönülés, hiszen a válaszaik alapján a fiúk várták jobban a témakör tanórai taglalását.

Forrai Zsuzsanna: A diákok előzetes tudása a második világháborúról egy gimnáziumi 7. osztályban

IRODALOM

- BABBIE, Earl (2003): *A társadalomtudományi kutatás gyakorlata*. Hatodik, átdolgozott kiadás, Budapest.
- DÖRNYEI Zoltán (2007): *Research Methodology in Applied Linguistics*. Oxford University Press.
- JANCSÁK Csaba (2020): A történelmi emlékezet és a család. In: A. Gergely András – Kapitány Ágnes – Kapitány Gábor – Kovács Éva – Paksi Veronika (szerk.): *Kultúra, közösség és társadalom*. Társadalomtudományi Kutatóközpont – Magyar Szociológiai Társaság, Budapest, 141-159.
https://szociologia.tk.hu/uploads/files/2020/TTT_kotet_vegleges.pdf (Letöltés: 2024. szept. 7.)
- Rangsoroló. Sulinavigátor Egyesület. <https://sulinavigator.hu/rangsorolo.php?page=4> (Letöltés: 2024. szept. 7.)

JEGYZETEK

¹ Rangsoroló. Sulinavigátor Egyesület.

<https://sulinavigator.hu/rangsorolo.php?page=4> (Letöltés: 2024. szept. 7.)

² DÖRNYEI, Zoltán (2007): *Research Methodology in Applied Linguistics*. Oxford University Press, 102.

³ DÖRNYEI (2007) 102.

⁴ DÖRNYEI (2007) 111.

⁵ BABBIE, Earl (2003): *A társadalomtudományi kutatás gyakorlata*. Hatodik, átdolgozott kiadás, Budapest, 281.

⁶ BABBIE (2003) 278.

⁷ BABBIE (2003) 279.

⁸ BABBIE (2003) 280.

⁹ BABBIE (2003) 276.

¹⁰ DÖRNYEI (2007) 113.

¹¹ JANCSÁK Csaba (2020): A történelmi emlékezet és a család. In: A. GERGELY András – KAPITÁNY Ágnes – KAPITÁNY Gábor – KOVÁCS Éva – PAKSI Veronika (szerk.): *Kultúra, közösség és társadalom*. Társadalomtudományi Kutatóközpont – Magyar Szociológiai Társaság, Budapest, 144.
https://szociologia.tk.hu/uploads/files/2020/TTT_kotet_vegleges.pdf (Letöltés: 2024. szept. 7.)